

Kárpáti Magyar Krónika

A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet
elektronikus lapja

Kiadja a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai
Közössége

Lapengedély száma: 3 T Nr. 188

XXVI. (XXIII.) évfolyam, 20. (346.) szám. 2022. november 1.

Ez volt 2022 októberében

ELISMERÉSEK

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola közössége Gulácsy Gézának, a KMKSZ alelnöknek a Rákóczi-gyűrűvel fejezi ki köszönetét a főiskola létrehozása és további működése során kifejtett munkásságáért. Az elismerést a Rákóczi-főiskola tanévnyitó rendezvényén adták át.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019-ben adományozott első alkalommal *Tomcsányi Hűségdíjat*. Az elismeréssel az intézmény azon főállású oktatóját, kutatóját díjazták, akik legalább két évtizede dolgoznak a főiskolán. A díjat 2022-ben dr. Beregszászi Anikó nyelvész, a Filológia Tanszék vezetője és Lizák Katalin, a Filológia Tanszék tanszékvezető-helyettese kapta.

* A Rákóczi-főiskola kiváló dolgozója kitüntetését **Répási Ildikó**, az Apáczai Csere János Könyvtár Központi Olvasótermének részlegvezetője vehette át.

* A Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (BKÉSZ) által alapított *Linner-díjakat* a beregardói Perényi Kultúrkúriában adták át. A múlt században hosszú évtizedekig Beregszászban tevékenykedő, európai hírű sebészorvosról, Linner Bertalanról elnevezett díjat, amelyet minden évben egy orvosnak és egy ápolónak ítélnek oda. **Jakab Eleonóra**, a BKÉSZ elnöke az ápolónak járó elismerést idén **Menzák Erzsébet** beregszászi ápolónak, az orvos kategóriában pedig **Jakab Lajos** házi orvosnak adta át.

* 2022-ben ismét megrendezték a Kós Károly Testület által szervezett Televíziós és Rádiós Szemlélet a délvidéki Palicson. A TV21 Ungvár munkatársai –**Debreceni Kamilla** szerkesztő-riporter és **Balla Béla** operatőr-vágó alkotta páros a rövidfilm kategóriában a harmadik helyezést érdemelte ki az **id. Hidi Endre** keramikusról szóló *Sárba ragadva* című portréfilmért.

* Októberben a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség minden évben megemlékezik Pásztor Ferenc egykori lelkipásztorról, aki a II. világháború utáni években hitéért üldöztetést, majd vértanúhalált szenvedett Szibériában. A szentmise után, amelyet **Molnár János** püspöki helynök, esperes celebrált, ünnepi keretek között **Bacskai József** ungvári magyar főkonzulnak adta át a *Pásztor Ferenc-díjat*. Az esemény zárásaként a résztvevők megkoszorúzták Pásztor Ferenc atya emléktábláját, amely a róla elnevezett közösségi ház falán található.

* A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) idén is átadta a *Fodó Sándor-díjakat*.

Az egészségügyi dolgozók kategóriájában **dr. Bíró Erzsébet**, a Munkácsi Megyei Gyermekkorház főorvosa, a Kárpátaljai Megyei Tanács képviselője, Ukrajna érdemes orvosa vehette át a díjat.

A pedagógus kategóriában **Benedek Imre** kapta a rangos elismerést, aki a KMKSZ Aknaszlatinai Alapszervezetének alapító tagja és első elnöke, az aknaszlatinai magyar iskola alapítójaként és

igazgatójaként tevékenykedett közel 30 évig. Jelenleg a KMPSZ felső-Tisza-vidéki regionális szervezetének vezetője.

Az egyházi személyek kategóriájában idén **Peleskei Bélát** díjazta a Szövetség elnöksége. A református lelkész 2014-ig a kárpátaljai kórházmisszió tagja volt, majd a Tekeházai, Feketeardói és Királyházi Református Egyházközösség lelképásztora lett. 2021-től a Péterfalvai kistérség képviselője, a KMKSZ-frakció oszlopos tagja.

A Szövetség a díjak mellett a kárpátaljai felsőoktatásban tanuló diákok számára *Fodó Sándor-ösztöndíjat* is átad. Idén **Balla Erzsébet**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola diákja részesült a Fodó-ösztöndíjban, aki aktívan tevékenykedik a fiatalok körében.

A díjak átadására a Szövetség ungvári székházában került sor. Az elismeréseket **Barta József** és a **Gulácsy Géza**, a KMKSZ alelnökei képviselői adták át.

Volodimir Zelenszkij, Ukrajna elnökének rendelete alapján „*Ukrajna Érdemes Oktatási Dolgozója*” címmel tüntették ki **Géczi Tihamért**, a Nagyberegi Dobrai Péter Középfiskola igazgatóját. A kitüntetést tanítók napján nyújtották át az igazgató úrnak.

Fontosabb események

* Az ukrán parlament további 90 nappal, november 21-ig meghosszabbította a hadiállapotot. Emellett a parlament támogatta az általános mozgósítás időtartamának meghosszabbítását is.

2022. október 1. A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány nevében nyilatkozó Váradai Natália projektvezető tájékoztatása szerint 2022-ben nyolcadik alkalommal hirdették meg Kárpátalján a „Szól a fülemüle!” népzenei és néptánc tehetségkutató versenyt. A döntőre október 1-én került sor a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriumában, amelyen 31 produkcióban 156 gyermek lépett színpadra.

2022. október 3. A Pro Cultura Subcarpathica hangszeres és zenés programsorozatát indított gyerekeknek, amelynek első alkalmaira a Perényi Kultúrkúriában (Beregardó) került sor.

2022. október 3–7. Közel húsz kárpátaljai iskolában tartott előadásokat és interaktív foglalkozásokat **Nagy Csaba** Liszt Ferenc-díjas tárogatóművész, aki a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) szervezésében látogatott Kárpátaljára.

2022. október 3. Életének 73. évében, születésnapján az Úr magához szólította Ungvár magyarságának egyik ismert személyiségét, *Brinkács István* festőművészt, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület tagját.

2022. október 4. Ukrajna Miniszteri Kabinete egy katonai temető létrehozásáról döntött. Erről **Tarasz Melnicsuk** képviselő számolt be. A Veteránügyi Minisztérium már megkapta az engedélyt a Nemzeti Katonai Emléktető létrehozására. Melnicsuk szerint a minisztérium két hónapot kapott arra, hogy megtegye a szükséges intézkedéseket. Az emléktetőben az Ukrajnát védő elesett katonák kapnának méltó nyughelyet.

2022. október 5. A beregszászi Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégiumban mutatták be az Ortutay Elemér (1913–1997) hitvalló görögkatolikus áldozópap életét és munkásságát méltató emlékalbumot. *A harmadik fiú lelkületével. Ortutay Elemér kárpátaljai görögkatolikus hitvalló pap* című emlékkötet a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye XX. századi történetének meghatározó alakjaként ismert Ortutay Elemér halálának 25. évfordulója alkalmából jelent meg, szerzője **Marosi István** görögkatolikus pap. Köszöntő beszédet mondott **dr. Erdei Péter**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának vezető konzulja. Ezt követően **dr. Csordás László**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Magyar Tanszéki Csoportjának docense moderálásával **Marosi István** mutatta be az emlékalbumot. A beszélgetést követően **Luscsák**

Nílus püspök szolt az egybegyűltekhez. Magyarország Ungvári Főkonzulátusát **dr. Papp Ferenc** konzul képviselte. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) képviselőjében a rendezvényen jelen volt **dr. Zubánics László** elnök.

2022. október 6. A kárpátaljai közönség előtt első alkalommal a Munkácsy Mihály Magyar Házban mutatták be a Matl Péter Munkácsy Mihály-díjas kárpátaljai szobrászművész munkásságát feldolgozó kötetet. Az életműalbum a Kisebbségekért – Pro Minoritate Alapítvány és a Méry Ratio Kiadó gondozásában jelent meg. Előszavát **Orbán Viktor**, Magyarország miniszterelnöke írta, szerkesztője **Sárba Katalin**, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet kulturális osztályvezetője. A kötet ünnepélyes bemutatójára március 31-én Budapesten került sor. A **Matl Péter** közel négy évtizedes munkásságát bemutató, csaknem 300 oldalas kötet a művész életútjának eddigi állomásait meghatározó, megannyi tematikájú fából faragott, kőbe vésett és agyagból vagy bronzból megmunkált alkotásait tárja elénk. A könyvbemutatót **Tarpai József** igazgató nyitotta meg. Beszédet mondott **dr. Cseh Áron** ungvári vezető konzul. 2021 augusztusában jelent meg a TV21 Ungvár munkatársai, **Debreceni Kamilla** és **Balla Béla** által készített *Kőbe* vésve című, Matl Péterről szóló portréfilm. A kötetbemutatót megelőzően levetítették a díjnyertes filmet, melyben a művész saját gondolatai által kalauzolja el világába a nézőt. Ezt követte a **Popovics Béla** helytörténész által vezetett panelbeszélgetés **Matl Péter** szobrászművésszel. A tervek szerint a közeljövőben vidékünk számos településén bemutatják a kötetet.

2022. október 6. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Történelem- és Társadalomtudományi Tanszéke a Fodó Sándor Kulturális Központtal közreműködve megemlékezéssel méltatta az aradi vértanúk napját. Azokra a hősökre emlékeztek, akiket az 1848–49-es szabadságharcban játszott szerepük miatt végeztek ki.

2022. október 6. Az UNE Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetének első évfolyamos baccalaureus és magiszter hallgatói emlékműsorral tisztelegtek az aradi vértanúk kivégzésének 173. évfordulója előtt. Hagyományosan a nemzeti ünnepek alkalmából az intézet elsős diákjai készülnek műsorral. Idén is az alkalomhoz illő versekkel és dalokkal adóztak a vértanúk emlékének. Értő és érthető módon mondták el Vörösmarty Mihály *Az emberek*, Babits Mihály *Miatyánk*, Illyés Gyula *Egy mondat a zsarnokságról* című versét, közben pedig az UMOTI igazgatóhelyettesei (**Zubánics László**, **Imre Gyula**) megemlékező előadás keretében idézték fel a vértanúk utolsó sorait.

2022. október 6. Vidékünk szülöttéről, báró *Perényi Zsigmond* ugocsai főispánról, a beregardói születésű mártírról emlékeztek meg a Perényi Kultúrkúriánál a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) szervezésében.

2022. október 6. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) helyi szervezete Nagyszőlősen csendes koszorúzást tartott az 1849-ben vértanúhalált halt egykori Ugocsa megyei főispán, országbíró, felsőházi elnök, *Perényi Zsigmond* báró szobránál.

2022. október 6. Az aradi vértanúk emléknapi alkalmából az Ukrjai Magyar Demokrata Szövetség elnökségének tagjai megkoszorúzták a vértanúk emlékoszlopát a beregszászi Európai–Magyar Ház udvarán.

2022. október 6. Ungváron mutatták be **Schreiner Sándor** orgonamester *Kárpátalja orgonái* című könyvét. Az eseménynek a Kárpátaljai Megyei Filharmónia adott otthont. A magyar és ukrán nyelvű kötet 32 református és 37 római katolikus templomi orgona történetét, a hangszernek az egyház életében betöltött szerepét mutatja be. A könyv a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. és Magyarország Ungvári Főkonzulátusa támogatásával jelent meg.

2022. október 7. Beregszászban folytatott munkamegbeszélést **Menczer Tamás**, Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériumának államtitkára, valamint **Viktor Mikita**, a Kárpátaljai Megyei Katonai Közigazgatás vezetője. A megbeszélés során a két ország képviselői főként gazdasági kérdéseket érintettek.

2022. október 7. Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa második olvasatban is megszavazta a nők katonai nyilvántartásba vételéről szóló törvénytervezetet. A törvény kimondja, hogy a védelmi minisztérium által meghatározott listába tartozó, a hadászatban hasznosítható végzettséggel rendelkező nők önkéntes alapon kérhetik a nyilvántartásba vételüket, ha egészségügyi állapotuk és életkoruk lehetővé teszi a katonai szolgálatot. Az önkéntes jelentkezés alól kivételt képeznek az egészségügyi dolgozók, akiket kötelező nyilvántartásba venni. A minisztérium korábban kifejtette: jelenleg nem prioritás a katonai nyilvántartásba vett nők létszámának növelése. Ugyanakkor a technológiai, egészségügyi és élelmezési szakemberekre folyamatosan szükség van.

2022. október 7. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) Pedagógia és Pszichológia Tanszékének tanítói és óvodapedagógia képzései során készült alkotásokból rendeztek kiállítást az intézmény átriumában. Az érdeklődők a tárlat keretében a 2015–2022-es évfolyamok hallgatóinak „elfeledett” munkáit tekinthették meg.

2022. október 8. Tisztújító közgyűlést tartott Ungváron a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség ungvári székházában. A közgyűlésen 13 tag vett részt, 4 tag pedig online követte az eseményt. Az ülésen **Kulin Ágnes**, a RIT elnöke beszámolt a szervezet előző évi tevékenységéről, terveiről, amelyek között szerepel a hagyományos téli tárlat megszervezése a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban. Az alkalmon sor kerül majd a Révész Imre-ösztöndíjak átadására is, amelyre idén október 10-től lehet pályázni a RIT hivatalos honlapján. Emellett egy, a RIT művészeinek alkotásaiból összeállított, jubileumi katalógus bemutatását is tervezik. A közgyűlés tisztújító szavazással ért véget. A szavazati joggal rendelkező tagok egyhangúlag ismét **Kulin Ágnesnek** szavaztak bizalmat az elkövetkezendő öt évre.

2022. október 9. Az orosz–ukrán háború elhúzódása, az érték és emberi életvesztés miatt a Tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet templomban a ferences **Weinrauch Márió** plébániai kormányzó által celebrált szentmisén a békéért és a nyugalomért, az elmenekült hozzátartozókért imádkoztak. A szentmise végén valamennyien elénekelték orgonakisérettel Sági Lajos *Béke fejedelme* című szerzeményét.

2022. október 10. Végső búcsút vettek *Varga Sándortól* a Latorca-parti városban. A Munkácsi Városi Tanács tájékoztatása szerint az 1984. szeptember 6-án született Varga Sándor a 128. hegyi rohamdandár felderítő századában teljesített szolgálatot, amikor október 5-én életét vesztette.

2022. október 10. Idén a háborús helyzet miatt csendes koszorúzással méltatták Huszton az egykori erdélyi fejedelem, Bethlen Gábor emlékét, aki Huszt város és Máramaros megye történelmének egyik kitörölhetetlen egyénisége volt. A Bethlen Nap keretében ökumenikus istentiszteletet tartottak a huszti római katolikus templomban, amelyen **Szulincsák Sándor** római katolikus plébános és **Jenei Károly** református lelkész szólt Bethlen Gáborról és munkásságáról. Beszédet mondott **Orosz Ildikó**, a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet elnöke, **Sari József**, a KMKSZ Felső-Tisza-vidéki Középszintű Szervezetének elnöke. Ezt követően a megjelentek megkoszorúzták a várhegy lábánál található emlékjelet, amelyen Kölcsey Ferenc *Huszt* című epigrammája olvasható, valamint fent a várnál a KMKSZ által állított Kölcsey-emléktáblát is.

2022. október 12. Magyarország Beregszászi Konzulátusa és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet (PCS) szervezésében az 1944-es szovjet légitámadás áldozatairól emlékeztek meg Beregszász köztemetőjének honvéd parcellájánál, majd a város vasútállomásánál. Beszédet mondott **Orosz Ildikó**, a beregszászi főiskola és a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) elnöke. Az esemény zárásaként a résztvevők elhelyezték az emlékezés koszorúit az állomás falán lévő emléktáblánál.

2022. október 13. Kárpátaljai magyar gyermekek számára készített előadást a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház. **Ursula Jones** *A királykisasszony, akinek nem volt birodalma* című művét dolgozták fel azonos címen. A kifejezetten gyerekeknek készített előadást Beregszászban mutatták be. A szokásostól eltérően a premiért a színház egyik dísztermében tartották. A Gyevi-

Bíró Eszter által rendezett darabot úgy állították össze, hogy alkalmas legyen kisebb terekben történő előadásra is. A több mint 20 helyszínre tervezett turné így kisebb termekben, akár az óvóhelyeken is bemutatható. A kisiskolásoknak készült meseelőadás szereplői **Vass Magdolna, Gál Natália, Sötér István és Rajkó Balázs**. A darabot szeretnék a színház falain kívül is bemutatni, a Felső-Tisza-vidéktől Ungvárig Kárpátalja több magyar iskolájában.

2022. október 13. A Munkácsi Városi Tanács végrehajtó bizottságának döntése alapján eltávolították a munkácsi vár fokán álló obeliszktetejéről a 4,5 méter szárnyfeszítávolságú Turul-szobrot, amely a város és a kárpátaljai magyar közösség egyik jelképekének számított.

2022. október 13. Az UMDSZ elnöksége nyilatkozatban tiltakozott: „A mai napon a Munkácsi Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága (a Munkácsi városi kistérség végrehajtó szerve) határozatot hozott a Turul-emlékmű lebontásáról a munkácsi várban. Azon emlékműét, amelynek eredetijét még a Magyar Királyság időszakában emelték a XIX. század második felében a magyar államiség ezeréves évfordulója tiszteletére, amelyet a cseh-szlovák hatóságok szereltek le, majd a szovjet hatóságok pusztítottak el a XX. század negyvenes éveinek második felében. Majd a XXI. század elején a fent említett Munkácsi Városi Tanács döntése alapján került vissza eredeti helyére 2008-ban a munkácsi Pákh család anyagi támogatásának köszönhetően.

Mindenképpen egyedi döntésről van szó! Egyedisége abban rejlik, hogy a függetlenség évtizedei alatt először fordul elő, hogy egy kárpátaljai önkormányzat nem arról dönt, hogy a magyarság kultúrájával, történelmével kapcsolatos emlékmű felállítását, netán helyreállítását engedélyezi, hanem éppen ellenkezőleg, annak lerombolásáról dönt.

Nehéz értelmezni, vagy megérteni, hogy mi volt ezzel a döntéssel a munkácsi végrehajtó bizottság többségének a célja? Mi váltotta ki, hogy ennyire tiszteletlenül állnak a Munkácsi Városi Kistérség többeszes magyar közösségének érzelmeihez és etnikulturális értékeihez?

Bármiféle célok is vezérelhették a tisztelt városatyákat, Szövetségünk, amelynek alapdokumentumaiban is lefektetett köteleessége a magyar közösség érdekeinek védelme, határozott tiltakozását fejezi ki a döntéssel kapcsolatban! Úgy véljük, hogy ezen határozat nagymértékben hozzájárulhat az etnikai alapú feszültségek gerjesztéséhez mind városi, mind pedig megyei szinten. A fentiekből kiindulva felszólítjuk a Munkácsi Városi Tanács végrehajtó bizottság tagjait, hogy vonják vissza jelen határozatukat! Az UMDSZ elnöksége”

2022. október 13. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség nyilatkozata. „A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség megdöbbenéssel értesült a Munkácsi Városi Tanács Végrehajtó Bizottságának állítólagos határozatáról, mely alapján eltávolították a munkácsi vár bástyáján felállított Turul-emlékművet. A döntés azért is furcsa, mert a város egyik jelképének számító turulszobor Munkács városvezetésének kezdeményezésére került vissza eredeti helyére még 2008-ban, a közös történelmi múlt és a nemzetiségek békés egymás mellett élésének jegyében.

Ungvár, 2022.10. 13.”

* **Potápi Árpád János**, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára a hír kapcsán elmondta: „Sajnálatos, hogy egy háború kellős közepén Munkács város vezetése számára az a legfontosabb, hogy lebontsa a helyi, valamint a kárpátaljai magyarság egyik kiemelt jelképének számító műemléket, miközben Magyarország története legnagyobb humanitárius segélyakcióját hajtja végre az ukrainai háborús menekültek megsegítésére. Egy európai értékeket valló országban alapvető fontosságú a történelmi emlékművek és emlékhelyek kölcsönös tisztelete és megőrzése, a nemzeti kisebbségek vonatkozásában ez az egyik fokmérője az adott ország kisebbségpolitikájának. Ez a lépés az Ukrajnában dúló fegyveres agresszió idején rendkívül átgondolatlan és időszerűtlen, amely a soknemzetiségű Kárpátalja stabilitása ellen hathat.”

2022. október 13–16. A Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Köre az Asociația Historikus Egyesülettel, mint társ pályázóval, és együttműködésben a Gulág- és Gupvikutatók

Nemzetközi Társaságával nemzetközi konferenciát szervezett „Közös múltunk kutatása határok nélkül. A málenkij robot és az elhurcolások különféle változatai a Kárpát-medencében” címmel. Helyszín: Románia-Erdély, Magyarvista, Kalotavár. A „Kegeletápolás a Kárpát-medencében, megvalósítások, tervek”, avagy „Mit tudunk a történekről, hol tartunk a kutatással? – Kárpátalja, Felvidék, Délvidék” elnevezésű szekció munkájában **dr. Dupka György** (Ungvár) és **Bimba Brigitta** (Bátyú) GULÁG-GUPVI kutató is részt vett. Magyarországról jelen voltak: **Árvai András** (Pécs) mérnök, az Osztrák Hadisírgondozó Hivatal magyarországi képviselője; **Dragan Traian Constatin** (Budapest) történész, a Magyar Nemzeti Múzeum főmuzeológusa; **Györke Erzsébet** (Taksony) helytörténész; **Körösi Mihály** (Mezőberény) történész; **Matkovits-Kretz Eleonóra** (Pécs), a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Körének elnöke; **Márkus Beáta** (Pécs) történész, egyetemi oktató; **Nagy Péter** (Budapest) történész; **Vincze Gábor** (Szeged) történész; **W. Müller Judit** (Pécs) történész, a Janus Pannonius Múzeum főmuzeológusa. Erdélyből: **Benkő Levente** (Magyarvista) történész, újságíró; **Gál Mária** (Csíkszentkirály) történész; **Kállai Karolina** (Szatmárnémeti) történész; **Lönhárt Tamás** (Kolozsvár) történész, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem oktatója; **Murádin János Kristóf** (Kolozsvár) történész, a Sapientia – Erdélyi Magyar Tudományegyetem oktatója; **Nagy Mihály Zoltán** (Nagyvárad) történész, levéltáros; **Orosz Krisztofer Levente** (Máramarosziget) történész, **Papp Annamária** (Kolozsvár) történész, újságíró, **Takács Enikő** (Székelykeresztúr) történész, **Ungvári Barna András** (Uzon) református lelkipásztor, helytörténész. Délvidékről: **Csóke Márk** (Kishegyes) történész.

A konferencia zárónapján az összegzések, jövőtervezések kapcsán a következő javaslatok hangzottak el.

1. A fórumon egybehangzóan megállapították, hogy a köztudatban még mindig nagyon keveset tudnak és beszélnek a „málenkij robotról”, illetve annak szörnyűségeiről, mint ahogy összességében a második világháború utáni foglaltsorsról is. Fontosnak tartják, hogy a „málenkij robotra” és annak áldozataira való emlékezés erkölcsi kötelességünk. Nemzetünk történetének tragikus fejezete ez. A leszármazottaknak, a történészeknek és a közélet szereplőinek is tenniük kell azért, hogy a magyar nemzettel szemben is elkövetett szörnyű gaztetekről el ne feledkezzünk, és azokat az igazság fényében másokkal is megismertessük.

2. A fórum résztvevői kiemelten fontosnak tartják a témával kapcsolatos helytörténeti kutatások, feltárások és összegzések folytatását, valamint a fiatalok bevonását és ösztönzését a kutatás megkezdésére/folytatására az egész Kárpát-medencére kiterjedően.

3. A fórum javasolja a konferenciát lebonyolító Historikus Egyesület vezetőinek, hogy tegyenek lépéseket – a kárpátaljai Szolyvai Emlékpark mintájára – az erdélyi szintű Barcaföldvári Emlékparkbizottság megszervezésére a történelmi egyházak, az emlékezetpolitikával foglalkozó civilszervezetek, kutatóműhelyek képviselőinek, valamint a Gulág- és Gupvikutató történészek bevonásával.

4. Támogatják a konferenciát lebonyolító Historikus Egyesület vezetőinek javaslatát, hogy az általa létrehozott honlapot fejlesztve kezdjék el az erdélyi településekről elhurcolt, megtorlásban részesült személyek adatbázisának összeállítását, és az eddig megjelent kiadványokkal, dokumentációkkal stb. együtt annak feltöltését a világhálós felületre.

5. Tudomásul vették a Historikus Egyesület kezdeményezését, vizsgálja meg, hogy saját hatáskörén belül és az együttműködő partnerszervezetekkel, intézményekkel összhangban milyen intézkedéseket hozhat (pályázatírás, adománygyűjtés stb.) a fórumon elhangzott javaslatok megvalósítására és a nemzetközi emlékkonferencia anyagait tartalmazó gyűjtemény kiadására.

6. Felhívással fordulnak az erdélyi történelmi egyházak, önkormányzatok, magyar pártok, szervezetek képviselőihez, a polgárokhoz, hogy nyilvánítsák október 12-ét Az elhurcolás, megtorlás erdélyi emléknapjává, mivel ezen a napon kezdődött el Kolozsváron az 1944. őszi, októberi-novemberi erdélyi tömeges internálások és elhurcolások sorozata a szovjet lágerek felé,

a helyi megtorlás. Ennek alkalmából hirdessék meg az emlékezéseket, koszorúzásokat, zarándokutak helyi megszervezését, valamint évente a „malenkij robot” különféle változataival foglalkozó kutatók központi fórumának a lebonyolítását.

7. A fórum résztvevői kéréssel fordulnak a Magyar Kormányhoz, hogy a teljes 2024. évet a Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások emlékévé nyilvánítsa. Ezáltal a 2015. emlékévhöz hasonlóan, pályázatok meghirdetésével számos értékes program, a témát tárgyaló kiadvány valósulna meg.

8. A konferencia résztvevői a Magyar Kormányt továbbá arra kérik, hogy fontolja meg a magyar emberek szovjet táborokba hurcolásának 80. évfordulójára készülve egy önálló GULÁG-GUPVI Dokumentációs, Kutató- és Emlékközpont (GGDKE) felállítását Budapesten, mely nemzeti emlékkultúránk fontos műhelye lenne. Kapjon olyan nemzeti intézmény-státuszt, valamint a működéséhez szükséges évi költségvetési besorolást, mint a hasonló feladatokat ellátó, Budapesten, a Páva utcában székelő Holokauszt Emlékközpont. Az önálló GULÁG-GUPVI Dokumentációs, Kutató- és Emlékközpont (GGDKE) szükségességét indokolja, hogy a második világháború alatt és utána a történelmi Magyarország területéről több mint egymillió embert hurcoltak el kényszermunkára. Kétharmaduk katonaként, egyharmaduk viszont – magyar vagy német származása miatt – ártatlan civilként raboskodott hosszú éveket a Szovjetunióban. Rajtuk kívül még – a kommunista diktatúra vérbírái – több tízezer embert politikai koncepciók perekben ítélték el, és hurcoltak a GULÁG börtöneibe, lágereibe. A szovjet fogságba vetettek több mint egyharmada meghalt az embertelen körülmények következtében. A kommunista érában beszélni sem volt szabad ezekről az áldozatokról. Sajnos, a téma kiemelt jelentőségéhez képest jelenleg sincs olyan kutatóintézet, amely a „malenkij robotnak” nevezett kényszermunkaprogram történetét átfogóan, időbeli és földrajzi komplexitással vizsgálná.

9. A magyar áldozatok leszármazottjainak egybehangzó véleménye szerint nemzeti ügynek tekintjük a közös tragédia feldolgozását. A közös megemlékezések erősítenék a magyarországi és a határon túli magyarság összetartozás-tudatát. Ugyanakkor a Gulág- és Gupvi-téma kutatása erősítené a szakmai kapcsolatokat a magyarországi, németországi, ausztriai, romániai, szlovákiai, szerbiai, ukrainai és más országbeli hasonló kutatókkal, intézményekkel, levéltárakkal. Meggyőződésünk, hogy az önálló GULÁG-GUPVI Dokumentációs, Kutató- és Emlékközpont (GGDKE) egybe tudná fogni a Kárpát-medencei, ezen belül a határon túli magyar kutatókat is. Az új intézmény szerepköre lenne: emlékhely (kiállítótér), könyv- és dokumentumtár (minden létező adathordozón), adatállomány, kutató- és oktatóhely működtetése, kegyeleti utak szervezése. Mindezt a GULÁG-GUPVI Dokumentációs Kutató- és Emlékközpont Tudományos és Kutatási Programja tartalmazza.

A leírtak tudatában a fórum résztvevői a Magyar Kormányhoz benyújtott Előterjesztést teljes mértékben támogatják, és remélik, hogy a kérés meghallgatásra talál.

A GGDKE létrehozását kezdeményező bizottság tagjai elismert kutatók, a nemzeti emlékezet és kegyelet ápolói.

2022. október 13. Bevakolták a latin nyelvű feliratot a Terebesfejrpaták közelében lévő, Európa földrajzi középpontját jelző, 1887-ben felállított emlékoszlopon – írta a **Tetjana Kohutics** újságíró Facebook-bejegyzésére hivatkozva a [Kiszo.news](#). A zszurnaliszta posztjában arról írt, hogy az obeliszk az önkormányzat megbízásából a helyi költségvetés terhére kezdtek el „restaurálni”. A munkálatok során a kivitelező eddig ismeretlen okokból bevakolta a latin nyelvű feliratot. **Viktor Mikita**, Kárpátalja kormányzója Facebook-oldalán reagált az esetre. Bejegyzésében azt írta, nem kívánja kommentálni az ügyet, ugyanakkor arra utasította a kulturális örökség védelméért felelős főosztályt, hogy foglalkozzon ezzel a kérdéssel.

2022. október 14. „A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Munkácsi Alapszervezete megdöbbenéssel konstatálta, hogy városunk egyik jelképének számító turulszobrot barbár módon eltávolították a munkácsi vár bástyájáról. Ez annál is inkább érthetetlen, mivel felállítását annak

idején a város vezetése maga kezdeményezte. A szövetség vezetősége és tagsága felháborítónak tartja, hogy ezzel kapcsolatban sem a közvéleményt, sem a képviselőtestületet, sem az általunk delegált végrehajtó bizottsági tagokat nem kérdezték meg. Szervezetünk ezt közös történelmi múltunk meggyalázásaként, a kárpátaljai nemzetiségek hagyományosan békés együttélésének megbontására irányuló kísérletként értékeli és szorgalmazza e cselekmények jogszerűségének kivizsgálását.”

2022. október 14. Pákh Imre szerint a turulszobor eltávolítása a Munkácson zajló kulturális háború utolsó stációja, provokáció és uszítás. A magyar származású, Amerikában élő üzletember – aki 2008-ban az emlékmű helyreállításának költségeit finanszírozta – a *Magyar Nemzetnek* az eset után arról is beszélt, mindent megtesz azért, hogy a turulszobrot minél hamarabb visszaállítsák Munkácson.

2022. október 18. Csongrádon lépett fel a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola kórusa a Csongrádi Múzsza Művészeti Egyesület meghívásának eleget téve.

2022. október 18. Világszerte gyermekek imádkoztak fél órán át a békéért és az egységért. A Tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet templomban a szülők gyermekeik társaságában csatlakoztak az eseményhez. A ferences **Weinrauch Márió** plébániai kormányzó és **Kótonovics István** tiszabökényi görögkatolikus áldozópap a gyermekekkel imát mondott a gyertyából kirakott rózsafüzér körül az egységért, a békéért.

2022. október 18. A Turul-szobor lebontása miatt a Munkácsi Városi Tanács 18 képviselője határozott tiltakozását fejezte ki, és elítélte a végrehajtó bizottság azon lépéseit, amelyeket a képviselőkkel való egyeztetés nélkül hoztak meg. A tiltakozó nyilatkozatban leírják, hogy a képviselő-testület semmiképp nem ellenzi Ukrajna címerének felállítását a vár területén, azonban érthetetlenül állnak az előtt, hogy miért kellett ehhez lebontani a Turul-emlékművet, megtenni ezt még a végrehajtó bizottság döntése elfogadásának napján úgy, hogy aznap nem lett elhelyezve ott a címer, s egyelőre nincs is határidő annak felállítására. Leszögezték, hogy véleményük szerint az ilyen döntések destabilizálják a helyzetet Kárpátalján, ahol több nemzetiség élt és él együtt békésen.

2022. október 18. „A Kárpátaljai Szövetség elnöksége megdöbbenéssel értesült a Munkácsi Városi Tanács Végrehajtó Bizottságának határozatáról, amely alapján a munkácsi vár bástyáján felállított turulszobrot leszerelték és elszállították. A történelem megismételte önmagát, hiszen a szobor elődjét 1924-ben a csehszlovák hatóságok leszereltették, majd a szovjetek pedig beolvasztották. 2008-ban Pákh Imre Amerikában élő üzletember anyagi támogatásának köszönhetően, a Munkácsi Városi Tanács döntése alapján került vissza a turulmadár eredeti helyére.

Az elnökség szomorúan vette tudomásul, hogy Munkács városát olyan emberek irányítják, akik nem tisztelik a másik nemzetiség múltját, jelenét és ezáltal a jövőjét sem. Ebből kiindulva, az elnökség egyetért az UMDSZ és a KMKSZ napokban kiadott nyilatkozataival, amelyek élesen elítélik a munkácsi polgármesteri hivatal provokációra és uszításra alkalmas döntését. Ez a meggondolatlan döntés nagymértékben hozzájárulhat az etnikai alapú feszültségek gerjesztéséhez mind városi, mind pedig megyei szinten.

Az elnökség hiszi és vallja, hogy a nemzeti szimbólumok örök életűek, miközben a politikusok mulandó kategóriát képeznek. A város vezetőinek ez az átgondolatlan és időszerűtlen lépése sehova nem vezet, csupán az értelmetlen és elkerülendő gyűlölethez.

Ezért is fontos szorgalmazni a megyei szervek hathatós közbenjárását, hogy a szobor újra a helyére kerüljön, mivel az emlékmű nem csak kulturális és történelmi, de művészeti értéket is képvisel.

A Kárpátaljai Szövetség a kárpátaljai magyar közösség támogatójaként továbbra is azért fáradozik, hogy a soknemzetiségű Kárpátalján békében éljenek egymással magyarok, ukránok, szlovákok, románok, csehek és ruszinok. Mi minden velünk élő nemzetiségre értékékként tekintünk, elítéljük a kulturális háborút!

Budapest, 2022. október 18.”

2022. október 18. Az Ungvári Nemzeti Egyetem Tudományos Tanácsának üléstermében **Viktor Mikita**, a Kárpátaljai Megyei Katonai Adminisztráció (OVA) vezetője kötetlen beszélgetést folytatott a megye újságíróival társadalmilag fontos témákról. A találkozón a turulmadár ügye is szóba került. *„Sok provokáció volt a kárpátaljai helyzet destabilizálására. Katonai erőink támogatásához szilárdan kell működni a hátszágban. Pont most van itt az ideje felvetni az olyan vitatott kérdéseket, mint a turul?”* – közölte. Kiemelte, hogy Kárpátalján számos nemzetiség él, azonban, ha valakinek nem is tetszik egyes országok vezetőinek tevékenysége, azért nem vonhatja felelősségre azokat az állampolgárokat, akik onnan származnak. *„Kárpátalján stabil kell legyen a helyzet. És most nincs itt az ideje, hogy vitatott kérdésekbe bonyolódjunk”* – mondta. Hozzátette, hogy *„aki nagyon meg van győződve arról, hogy a nemzeti jelképekért akar harcolni, az a fronton is megteheti! Ha én mint egykori különleges szolgálati munkatárs azt a feladatot kapnám, hogy destabilizáljam a régiót, mindenekelőtt nemzetiségi ügyekkel kezdeném. A turulmadár lebontásának ügyével a különleges szolgálatoknak kell foglalkoznia!”* – szögezte le.

2022. október 18. Felújítási munkálatok miatt ideiglenesen lezárták a Tisza-hidat Tiszaújlakon. A hírt az útkarbantartási szolgálat közölte. Elmondásuk szerint a közlekedés néhány héten belül újraindul. A lezárás csak a gépkocsi- és teherforgalomra vonatkozik, a gyalogosok továbbra is közlekedhetnek majd a hídon. A kerülőút: Tiszaújlak–Nagyszőlős–Tekeháza–Nevetlenfalu.

2022. október 18. Magyarország Beregszászi Konzulátusán **Kuti László** ungvári magyar konzul Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériuma nevében ismét a háborúban elesett magyar származású katona családjának adott át támogatást A beregszászi születésű **Háda László** október elsején a Herszon környéki déli fronton halt hősi halált, akit a közelmúltban katonai tiszteletadás mellett kísértek utolsó útjára Beregszászon. A 48 éves beregszászi férfit, aki a fronton vesztette életét, édesanyja és lánya gyászolja.

2022. október 18. Újabb magyar származású áldozata van az ukrain háborúnak. **Bobik Román** az Ung-vidéki Téglás közössége gyászolja. Az 1992-es születésű fiatalembernek a testvére is bevonult az ukrán fegyveres erők kötelékébe, korábban őt sebesülés érte. Úgy tudjuk, Bobik Román a szomszédos Szürtében végezte el a középiskolát, s apai ágon magyar felmenőkkel rendelkezik.

2022. október 19. Turul-ügy: **Viktor Baloga** tovább mérgezi az ukrán–magyar viszonyt. A magyarellenes kirohanásairól ismert parlamenti képviselő az emlékmű eltávolításával kapcsolatban szerdán azt írta [közösségi oldalán](#), hogy „a turul a birodalmi ambíciók és a magyarok Kárpátalja egy részére történő betolakodásának szimbóluma”. Meglátása szerint ott csakis ukrán szimbólumoknak van helye. Viktor Baloga ennél is tovább ment: Facebook-bejegyzésében arról ír, hogy a magyar kormány ma Putyin legnagyobb európai védőügyvédje, ezzel a kijelentésével tovább mérgezve az amúgy is mélyponton lévő ukrán-magyar viszonyt. A parlamenti képviselő azzal próbál érvelni – és nyíltan Magyarország ellen hangolni –, hogy a magyar kormányzat folyamatosan arra törekszik, hogy megakadályozza az újabb szankciók bevezetését, vagy, hogy enyhítsen a már bevezetett szankciókon. Meglátása szerint a magyar uniós biztos szándékosan, minden lehetséges módon próbálja gátolni Ukrajna európai integrációját.

2022. október 19. Tarpa Önkéntes Tűzoltó Egyesülete **Guti János** elnök és **Kékesi Szilárd** tűzoltóparancsnok kezdeményezésére, **Szécsi Szabolcs** polgármester irányításával tűzoltóautót adományozott a Kárpátaljai Református Egyházkerületnek – olvasható **Tilki Attila Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei országgyűlési képviselő közösségi oldalán**.

2022. október 20. A Kárpátaljai Megyei Filharmónia Magyar Melódiák Kamaraegyüttese (vezetője: **Havata Diana**, Ukrajna Érdemes Művésze) nagyszabású emlékkoncerttel várta az érdeklődőket. A műsort Kodály Zoltán és Kálmán Imre magyar zeneszerzők születésének 140. évfordulója alkalmából szervezték. Az előadáson a két híres magyar zeneszerző legismertebb dalai csendültek fel a kamaraegyüttes előadásában, a Kárpátaljai Megyei Filharmónia szólistáinak – **Marianna Havrilko, Miroslava Svakh-Pekar, Natalija Lengyel, Natalija Szavcsenko, Halusz István, Jevhen Canyko és Ihor Litvinov** – közreműködésével. **Simon Rita** műsorvezető konferálásának, összekötő szövegeinek köszönhetően a nézők betekintést nyertek Kálmán Imre és Kodály Zoltán életébe és szakmai tevékenységébe. A koncertet **Torbics Andrea** és **Valerij Popovics** tánca színesítette.

2022. október 20. Csendes főhajrással és koszorúzással tisztelegtek Beregszászban az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc hőseinek emléke előtt. A nemzeti összefogás egyik rendkívüli pillanatának 66. évfordulója kapcsán **Orosz Ildikó**, a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) és a Rákóczi-főiskola elnöke osztotta meg gondolatait az egybegyűltekkal. A megemlékezésen részt vett **Stifter Ádám**, a Külgazdasági és Külügyminisztérium keleti kapcsolatok fejlesztéséért felelős helyettes államtitkára is. **Marosi István** görögkatolikus parochus elmondott egy imát az '56-os hősökért. Ezt követően Magyarország Ungvári Főkonzulátusának és Beregszászi Konzulátusának konzuljai, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség képviselői, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és Szakgimnáziuma oktatói és diákjai, valamint a PCS civil szervezet munkatársai elhelyezték az emlékezés koszorúit a beregszászi vasútállomás mellett 2016 novemberében emelt emlékműnél.

2022. október 21. A Beregszászi Kossuth Lajos Líceumban őszi hagyományörző forgatagot szerveztek. A program során a diákoknak lehetőségük volt megismerkedni különböző kézműves technikákkal, valamint a Sodró együttes által a felvidék népzenei és néptáncos világába is betekintést nyertek.

2022. október 21. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa, Beregszászi Konzulátusa, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség közösen koszorúzással emlékezett meg Ungváron az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc 66. évfordulójáról. A rendezvényen Magyarország képviseletében a Kárpátaljára akkreditált diplomaták mellett jelen volt **Stifter Ádám**, Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériumának helyettes államtitkára. Az '56-os emlékműnél **Orosz Ildikó** KMKSZ-es megyei képviselő, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség elnöke köszöntötte a megjelenteket. A megkínzott áldozatokra emlékezve **Héder János**, a Kárpátaljai Református Egyházkerület főjegyzője imádkozott. Az emlékműnél a jelenlévő szervezetek, külképviseletek, intézmények (Magyarország Ungvári Főkonzulátusa, Beregszászi Konzulátusa, KMKSZ, UMDSZ, KMPSZ, II. RF KMF, UNE UMOTI, MÉKK) képviselői elhelyezték az emlékezés koszorúit és virágait, majd közösen átvonultak az ungvári börtönhöz, ahol ugyancsak megkoszorúzták az intézmény külső falán elhelyezett emléktáblát.

2022. október 24. Literáti Sándor a február 24-én kirobbant orosz–ukrán háború tizenegyedik magyar nemzetiségű áldozata. A férfi halálhíréről testvére, **Literáti Tetjana** ismert újságíró számolt be a Facebook-oldalán. Literáti Sándort október 24-én, hétfőn szülővárosában, Csapon helyezték végső nyugalomra. Az orosz–ukrán háború lassan nyolc hónapja tart, és nap mint nap szedi áldozatait.

2022. október 22. A Nagyszőlősi Révész Imre Galériában megnyitották a Fekete-hegy alatti városban született, de már hosszú ideje Bátyúban élő **Hájas István** festőművész második egyéni kiállítását, amely 35 alkotást – virágcsendéleteket, élet-, táj- és városképeket – vonultat fel, reprezentatív válogatást a 2017 és 2022 között készült festményekből. A tárlatot **Tóth Márta** üzletasszony, a Varázstű hobbibolt és a magángaléria tulajdonosa nyitotta meg. Beszédet mondott **Marinics Sándor** nagyszőlősi festőművész, **Seres János**, a Tiszapéterfalvai Református Líceum lelkész-igazgatója. A kiállítás megnyitóját még hangulatosabbá tette a Bátyúi Művészeti Iskolában oktató **Kosztju Angéla** hegedű-, illetve **Spilka Zita** zongorajátéka.

2022. október 23. Az 1956. évi forradalom és szabadságharc emlékére megemlékezést tartottak az Ivano-Frankivszki Magyar Központ képviselői, akik koszorút helyeztek el az '56-osemléktáblánál. A kijevei magyar egyesület tagjai a honfoglalási emlékjel mellett emlékeztek az 1956-os forradalom hőseire.

2022. október 23. Munkács város egykori polgármesterének, a város díszpolgárának avattak emléktáblát a Latorca-parti városban. A KMKSZ Munkácsi Alapszervezete által készített és felállított emléktáblát a *Nedeczey Jánosról* elnevezett belvárosi utca elején, egy épület külső falán helyezték el, amelyet szerény ünnepség keretében lepleztek le Nedeczey János születésének 170. évfordulóján. A gránittáblán az 1852-ben született Nedeczey János portréja látható, aki 1892 és 1906 között a Magyar Országgyűlés képviselője, 1902-től Munkács díszpolgára, majd 1931-től a város polgármestere is volt. Az emléktáblát **Korolyova Erzsébet**, a KMKSZ Munkácsi Alapszervezetének elnöke és **Cseh Áron** ungvári magyar vezető konzul leplezte le. Beszédet mondott **Pogány István** munkácsi római katolikus plébános, **Gulácsy Dániel** munkácsi református lelkész, **Popovics Béla** helytörténész. Az emléktábla-avató ünnepséget követően a megjelentek a plébániatemplom alatti kriptában megkoszorúzták a nagy előd sírhelyét, tisztelettel adózva emléke előtt.

2022. október 23. Az ungvári Szent György római katolikus templomban tizenkét felnőtt bérmálkozott, vagyis erősítette meg hitét a vasárnapi szentmise keretein belül. A katolikus egyházban a bérmálás olyan szertartás, melynek során kézrátétel vagy felkenés útján közvetítik a Szentlélek ajándékait a bérmálkozó számára. A szertartáson **Lucsok Miklós** püspök, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye apostoli kormányzója kiemelte: Krisztus élete példaként szolgál minden keresztény ember számára. Az egyházi vezető rámutatott arra is, hogy annak ellenére, hogy a szovjet vallásüldözés rátette bélyegét a kárpátaljai történelmi egyházak működésére, az emberek hitét mégsem sikerült megtörni. Az ünnepi szentmise után **Petenko Miron** plébános elmondta: ritka és örömteli nap a mai, hiszen olyan emberek is bérmálkoztak, akik a szovjet időkben ezt nem teheték meg.

2022. október 23. *Erdélyi ibolya címmel három kárpátaljai magyar képzőművész, Kopriva Attila, Sándor Olekszandr és Dikun György alkotásaiból nyílt kiállítás a Kárpátaljai Megyei Gyermekek-, és Ifjúsági Palotában Ungváron. Jurij Gyik, a „Ma művészeti közösség” jótékonyági alapítvány vezetője elmondta, hogy a tárlatot az 1956-os forradalom évfordulójának szentelte.*

2022. október 24. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Történelem- és Társadalomtudományi Tanszéke szervezésében került sor *Az 1956-os forradalom és hatása az Ukrajna Állambiztonsági Szolgálatá Ungvári Levéltárban őrzött KGB-dokumentumok tükrében* című könyv bemutatására. Az eseménynek a Rákóczi-főiskola Apáczai Csere János Könyvtára központi olvasóterme adott otthont. A pódiumbeszélgetést **dr. Szakál Imre**, a Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék oktatója moderálta. A jelenlévőket **Gyebnár István**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ideiglenes ügyvivője köszöntötte. **Kenyeres István**, Budapest Főváros Levéltárának főigazgatója a levéltár gondozásában kiadott mű megjelenésének körülményeiről, a 347 forrást tartalmazó kötet tartalmáról a szerző, **dr. Váradi Natália** történész, '56-os kutató, a főiskola Történelem- és Társadalomtudományi Tanszékének docense szólt. A mű jelentőségét méltatta **Orosz Ildikó**, a főiskola elnöke és **Cserniczkó István** rektor, **Molnár D. Erzsébet** a Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpont vezetője.

2022. október 24. Az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulója alkalmából szervezett megemlékezést a Munkácsy Mihály Magyar Ház. A rendezvényt **Pfeifer Anita**, a Magyar Ház kulturális menedzsere nyitotta meg. A Munkácsi Szent István Líceum és a II. Rákóczi Ferenc Középiskola tanulójának ünnepi műsora hűen elevenítette fel az 1956. október 23-a és november 4-e közötti pesti eseményeket, melyek a világ érdeklődésének fókuszába emelték az Európa szívében található, alig tízmillió országot. Magyarország Ungvári Főkonzulátusának nevében **Papp Ferenc** konzul mondott ünnepi beszédet. A megemlékezés végén **Tarpai József**, a Munkácsy Mihály Magyar Ház igazgatója mondott zárszót.

2022. október 24–27. A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány szervezésében idén 11. alkalommal került megrendezésre a Kárpátaljai Vándoregyetem, melynek idén is három intézmény biztosított helyszínt: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, a radvánci Szent Gellért Római Katolikus Szakkollégium, valamint idén első alkalommal a Kálvin János Református Szakkollégium. A Vándoregyetemen a beregszászi főiskola következő oktatói mutatták be kutatási eredményeiket: **Prof. Dr. Bacsó Róbert, Dr. Csatáry György, Dr. Kohut Erzsébet, Dr. Loszkorih Gabriella, Dr. Molnár Ferenc, Dr. Pallay Katalin, Dr. Váradi Natália.**

2022. október 24. Színes műsorral emlékeztek meg az 1956-os forradalmi eseményekről a Viski Kölcsey Ferenc Oktatási-Nevelési Komplexum diákjai. A diákok felidéztek a szabadságharc fontosabb momentumait, a történelmi ismertetést szépirodalmi elemek és dalok színesítették

2022. október 24. A Munkácsi Mihály Magyar Ház dísztermében gyűltek össze az érdeklődők „A kárpátaljai magyarok és németek internálása és deportálása 1944 és 1955 között – Levéltári iratok és dokumentumok” című kötet bemutatójára. A 20. század tragikus történelmi eseményeinek kevésbé ismert fejezete a kárpátaljai magyar és német lakosság 1944–1945-ben, illetve az azt követő években elszenvedett tragédiája. A 2012-ben kiadott, ezen történéseket feltáró ukrán nyelvű dokumentumgyűjtemény Budapest Főváros Levéltára, az ungvári székhelyű Kárpáti Kiadó és a Nemzeti Emlékezet Bizottsága összefogás révén idén magyar nyelven is megjelent. **Dr. Kenyeres István,** Budapest Főváros Levéltárának főigazgatója elmondta, hogy a kötet megjelenését az intézmény egyfajta kulturális misszióknak tekintette. A magyar nyelvű kiadvány érdekessége, hogy számos, időközben felfedezett dokumentummal sikerült bővíteni. A kárpátaljai magyar és német lakosság 1940-es–50-es években elszenvedett tragédiáját, a szovjet erőszakszervezetek által elkövetett megtorlásokat az erre vonatkozó levéltári dokumentumok tükrében bemutató kötet egyedülálló a maga nemében. A forráskiadvány **Olekszij Korszun** történész több mint 20 éves kutatómunkájának eredménye, és több mint 500 dokumentumot tartalmaz. A kárpátaljai magyar és német lakosság 1944–1945-ben, illetve az azt követő években elszenvedett tragédiájáról szóló 822 oldalas dokumentumgyűjtemény Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériuma, valamint a Bethlen Gábor Alap támogatásával jelent meg. A kötet bemutatóján közreműködött **Tarpai József,** a Magyar Ház igazgatója, **Bacskai József,** Magyarország ungvári főkonzulja, **Viktor Braszlavec,** a Kárpáti Kiadó igazgatója. Mások mellett kifejtette gondolatait **Dupka György** és **Meskó János** történész is.

2022. október 25. Második alkalommal szervezte meg viseletkészítő tanfolyamát a Hagyományok Háza Hálózat – Kárpátalja kirendeltsége. A többnapos tanfolyam során a résztvevők elméleti és gyakorlati foglalkozásokon vettek részt. Az Ukrajnában kialakult helyzetből adódóan a szervezők jobbnak látták a programot Magyarországon, Szamoskéren kivitelezni. Az eseményen a kárpátaljai résztvevők mellett vajdasági varrónők is bővíthették szakmai tudásukat.

2022. október 25. A kormány képviselői Ukrajna és Kárpátalja lakosait áramtakarékosságra buzdítják. Október 25-től kezdve az ország minden megyéjében korlátozzák az áramellátást.

2022. október 25. Dr. Kenyeres István, Budapest Főváros Levéltárának főigazgatója **Vida László,** Magyarország Ungvári Főkonzulátusának első beosztott konzulja kíséretében ellátogatott az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetébe, ahol **Spenik Sándor** igazgatóval és **Zubánics László** igazgatóhelyettesével a tudományos együttműködés részleteit vitatták meg.

2022. október 25. Kárpátaljai magyar és ukrán diákok együtt méltatták az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseit Budapesten. A Rákóczi Szövetség idén 30. alkalommal szervezte meg a *Gloria Victis* 1956-os emlékűnnepséget, amelyre már sokadik alkalommal kapott meghívást Kárpátalja fiatalsága.

2022. október 25. Hivatalosan is felavatták a Turul-emlékmű talapzatán elhelyezett ukrán címert a munkácsi várban. A háromágú szigonyt ünnepélyes keretek között adták át. Erről **Andrij Baloga,**

Munkács polgármestere számolt be. A politikus megjegyzi, hogy az ukrán nemzeti jelképet az ország védőinek tiszteletére állíttatták. – Ukrajna egységesebb, mint valaha. Az ukránok csak erősödnek, és harcolni fognak a végsőkig, a győzelemig – osztotta meg gondolatait Andrij Baloga. A Munkácsi Városi Tanács 2022. október 13-án [fogadta el](#) a Turul-emlékmű eltávolításáról, az ukrán címer kihelyezéséről szóló határozatot. A turulmadarat még aznap, a döntést követő pár órán belül eltávolították. A három és fél méter magas ukrán címer avatóján a polgármester azt ígérte, hogy a későbbiekben a vármúzeumban helyezik el a megcsonkított turulos emlékművet, de előbb nyilván helyre kellene állítani...

2022. október 26. A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány szervezésében az idei évben is meghirdetésre került a Soós Kálmán ösztöndíjprogram. A jelentkezésüket benyújtottak közül 46-an részesültek ösztöndíjban. Az ünnepélyes átadóra – az akkor érvényben lévő légiriadó miatt – a Rákóczi-főiskola óvóhelyén került sor. A fiatal kutatók **Várad Natália** igazgatótól, **Orosz Ildikó** elnöktől, **Cserniczkó István** rektortól és **Szűrös Mátyás** konzultól vehették át munkájuk gyümölcsét.

2022. október 26. **Olekszij Korszun** történész „*A kárpátaljai magyarok és németek internálása és deportálása 1944 és 1955 között – Levéltári iratok és dokumentumok*” című forráskiadványát az UNE Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetének Bercsényi könyvtárában **dr. Zubánics László** tanszékvezető, történész szervezésében pódiumbeszélgetés keretében mutatták be az érdeklődőknek. A forrásmunka méltatásába bekapcsolódtak **Mesko János**, a Sztálinizmus Áldozatai Emlékmúzeum igazgatója, **Mihajlo Markanics**, a Kárpátaljai Megyei Állami Levéltár igazgatóhelyettese, **Vaszil Miscsanin**, az Ungvári Nemzeti Egyetem professzora, **Viktória Vorobec**, az Ungvári Nemzeti Egyetem Tudományos Könyvtárának igazgatóhelyettese. Az eseményen jelen volt **Kovács Attila**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja.

2022. október 27. Csömörön, a Sinka István közösségi könyvtárban a Sinka István Szabadegyetem *Kárpáthaza öröksége: Kárpátalja* program évad nyitójának első vendége **Dupka György** történész, Kárpátalja történelmének jeles kutatója volt, aki *Kárpátalja története Trianontól napjainkig a magyar művészet és kultúra mezején* címmel tartott fotóvetítéssel egybekötött előadást. Szerinte a történelem viharában edződött magyarság az egymást váltó, szenvedéseket is okozó korszakok nagy túlélői, akik nyelvük, hitük, örökségük megtartásáért most is – habár megfogyatkozva – keményen állják a sarat. A tartalmas estét a szabadegyetem nevében **Hermányos Mária** elnök, önkormányzati képviselő és az ungvári származású **Bándiné Tóth Klára** társszervező nyitotta meg. A jó hangulatú estét jelenlétével mások mellett megtisztelte **Szalipszki Endre** nyugalmazott beregszászi főkonzul, **Fábri István**, Csömör polgármestere (Csömöri Civil Egyesület) is, aki a települést élhetővé varázsolta. Ismertté vált, hogy Csömör baráti kapcsolatot ápol az aknaszlatinaiakkal. Az itteniek figyelemmel kísérik a nyelvszigetet megtartó magyar közösség feszültségterhes életét. Végezetül **Dupka György** a *Kárpátaljai Magyar Könyvek* sorozatban megjelent kiadványokból összeállított könyvcsomagot ajándékozott a csömöri közkönyvtárnak.

2022. október 27. 2022-ben Tamási Áron születésének 125. évfordulója tiszteletére a Miniszterelnökség nemzetpolitikai államtitkársága emlékévet hirdetett. A székely magyar író öröksége előtt tisztelegve a Magyarság Háza vándorkiállítást szervezett. **Matl Péter** szobrászművész közreműködésével a Munkácsy Mihály Magyar Ház is bekapcsolódhatott a programsorozatba. A kulturális központ galériájában kiállított, Tamási Áron életét bemutató tablótárlat megnyitójára egy rendhagyó magyar irodalomóra keretén belül került sor.

2022. október 27. Elhunyt **Prof. Dr. Kiss Éva**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Számvitel és Auditálás Tanszékének professzora, a történelemtudományok doktora. A tanárnőnek jelentős tudományos munkássága, pedagógusi pályafutása nagyban hozzájárult a kárpátaljai magyar és ukrán felsőoktatás fejlődéséhez.

2022. október 28. A XXXII. Bercsényi Helikon Napoknak Budapesten a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár adott otthont. Az eseményt **prof. Dr. Szakály Sándor** történész, a Bercsényi Társaság elnöke, az említett intézmény főigazgatója nyitotta meg, és elnökletével **Deák**

Ernő (Bécs), **Tari István** (Délvidék, Óbecse), **dr. Dupka György** (Kárpátalja, Ungvár), **dr. Simon Attila** (Felvidék, Somorja) tartott előadást a Kárpát-medencei magyarság sorsfordulójáról, jelenlegi helyzetéről és a régiók jövőképéről. A konferencia zárása után **prof. Dr. Szakály Sándor** Berzsenyi-díjban részesült.

2022. október 28. Papírhulladéknak adják le az orosz nyelvű könyveket Kárpátalján. Több mint 9000 orosz nyelvű könyvet likvidált a Kárpátaljai Megyei Tudományos Univerzális Könyvtár – tudatta a pmg.ua internetes hírportál. **Olena Kanjuk**, az intézmény igazgatója elmondta, hogy a könyveket papírhulladéknak adják le, a befolyt összegből pedig új ukrán könyveket vásárolnak. Az intézmény könyvtárájának egyébként 48%-a orosz nyelvű irodalom. Ősz végéig további 1200 könyvet készülnek likvidálni.

2022. október 28. A Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács (KMTT) a Munkácsy Mihály Magyar Házban mutatta be a *Kárpátalja magyar szemmel* című, hiánypótló útikönyv ukrán nyelvű változatát. A rendezvénybe online bekapcsolódott a fronton tartózkodó **Fegyir Sándor**, aki megosztotta gondolatait a résztvevőkkel. Könyv kapcsán kifejtette gondolatait **Cseh Áron**, az ungvári főkonzulátus vezető konzulja, **Mester András**, a KMTT elnöke, **Tarpai József**, a KMTT alelnöke, **Kaszinecz Ottokár**, a Munkácsi Állami Egyetem Turisztikai Tanszékének tanára, a könyv egyik szerzője. A könyvbemutatón lehetőség volt a kiadvány megvásárlására. Az eladásokból befolyt összeget a 68-as számú különálló területvédelmi alakulat támogatására ajánlják fel, amelyben Fegyir Sándor, Kárpátalja elismert turisztikai szakembere is szolgálatot teljesít. A vásárlók így hozzájárulnak a fronton harcoló katonák támogatásához. A vendégek között ott volt **Molnár-Friedrich Szilvia**, a beregszászi konzulátus konzulja is.

2022. október 29. Az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség Beregszászon megtartott közgyűlésén meghallgatta és elfogadta a szövetség vezetésének a 2018–2022 közötti időszak munkájáról szóló beszámolóját, értékelte a szervezetnek az elmúlt 4 esztendőben végzett tevékenységét, az alapszabályban rögzített hatáskörében eljárva döntött az UMDSZ vezető szerveinek megválasztásáról. A küldöttek egyhangú szavazással a következő 4 éves ciklusra ismét **dr. Zubánics László** elnöknek szavaztak bizalmat. Az elnök munkáját 11 fős elnökség segíti. A testület ajánlásokat fogalmazott meg az UMDSZ szervezeti átalakításával kapcsolatban, amelynek követnie kell a közigazgatási reform keretében kialakult kistérségi kereteket. A közgyűlés munkájában részt vett **Bacsikai József**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulja, **dr. Gyebnár István**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának ideiglenes ügyvivője és **Sarkadi Gábor** konzul. A két külképviselet részéről dr. Gyebnár István köszöntötte a küldötteket.

A közgyűlést követően tartotta meg alakuló ülését az új összetételű Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács (UMNT), amelynek elnökévé **dr. Spenik Sándort**, az Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézet igazgatóját választották újra.

Az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség XXIII. közgyűlésének nyilatkozata

Az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség a maga részéről fontosnak és példaértékűnek tartja azt a kiállást, amelyet a kárpátaljai magyarság Magyarország kormánya és az egész magyar nemzet részéről – határokon innen és túl – a háború első napjaitól kezdve tapasztalt. Ezúton köszönjük ukrán polgártársaink és magyar honfitársaink befogadását az anyaországban, illetve a szülőföldjükön maradtak folyamatos és erőn felüli megsegítését. Ennek a segítségnek és támogatásnak köszönhetően a kárpátaljai magyarok kistérségei és azok intézményei is segítő kezet tudtak nyújtani a háború borzalmai elől hozzánk menekülő ukrán polgártársainknak. A háború következtében egyre mélyülő gazdasági és szociális problémák ellenére kistérségi intézményeink helyt tudnak állni, biztosítani azokat a szolgáltatásokat, amelyek a lakosság mindennapi életéhez elengedhetetlenek. Mivel a háború sokakat kényszerített a szülőföld elhagyására, a helyben maradtakra sokszoros feladat hárult. Ezúton köszönjük áldozatos munkájukat!

Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy mind a csökkenő gyermeklétszám, illetve a háború miatt bekövetkező kényszerű migráció következtében csökkent az oktatási intézményekbe beiratott

óvodások és iskolások száma. Sajnos mindez a közeljövőben okozója lehet az önkormányzati fenntartású iskolahálózat leépülésének és felszámolásának. Anyanyelvi oktatásunk fölött Damoklész kardjaként függ a 2023. szeptember 1-jei időpont, amely az általános és középiskolai oktatásra szánt időt meghatározott százalékos arányban kétnyelvűvé kívánja tenni. Az UMDSZ továbbra is kitart azon álláspontja mellett, hogy nemzeti közösségünk kizárólag akkor marad meg Ukrajnában, ha sikerül megőriznünk nyelvhasználati jogainkat, valamint állami, önkormányzati és magánoktatási intézményeinket. Változatlanul fontosnak tartjuk, hogy az ukrán oktatási tárca, a magyar tannyelvű oktatás keretében mihamarabb teremtsen meg a szükséges feltételeit annak, hogy a kárpátaljai magyarok megfelelő szinten elsajátíthassák az államnyelvet.

Ukrajna EU-tagjelölti státusának kezdeményezésével ismét terítékre kerülnek a nemzeti kisebbségek jogainak biztosításával kapcsolatos kérdések. Szövetségünk bekapcsolódott a nemzeti kisebbségekről (nemzeti közösségekről) szóló törvénytervezet országos megvitatásába, több országos kisebbségi szervezettel közösen megküldtük javaslatainkat az ukrán illetékeseknek. Ugyanakkor azt látjuk, hogy az eredeti elképzeléseken az elmúlt egy évben a beérkezett javaslatok ellenére semmit sem változtattak. A magunk részéről egyetértünk az Európai Bizottság azon elvárásaival, hogy Ukrajna által korábban elfogadott nemzetközi dokumentumokban (Kisebbségi Keretegyezmény, Regionális nyelvek európai Chartája) foglalt vállalások képezzék a tárgyalási alapot a csatlakozási tárgyalások folyamatában.

Nekünk, kárpátaljai magyaroknak a jelenlegi nehéz helyzetben tudomásul kell vennünk, hogy az anyaország mellett kizárólag önmagunkra, illetve egymásra hagyatkozhatunk. A hatékony együttműködés elmélyítése érdekében a magyar kormány mellett a magyar társadalmi és civil szervezetek és a történelmi egyházak képviselőinek bevonásával egy tanácsadó testületet létrehozására lenne szükség. Fontosnak tartjuk egy állandó kommunikációs csatorna kialakítását is, amely a kisebbségi érdekvédelem hatékonyságát erősítené. Ezúton köszönjük Magyarország kormányának azon szándékát, hogy a gazdasági nehézségek ellenére továbbra is fenntartja a kárpátaljai szociális programot, ukránai humanitárius programokat folytat, illetve támogatja a magyar szervezetek és intézmények működését.

Elkötelezetten támogatunk minden olyan kezdeményezést, lépést, amely elősegíti az ukrán-magyar államközi kapcsolat javítását és a kölcsönös tiszteletre és bizalomra épülő jószomszédi együttműködés erősítését.

Szövetségünk tagságát mélyen aggasztják azok a társadalmi folyamatok, amelyek a háborús helyzetben elindultak. Csak remélni tudjuk, hogy van még lehetőség a béke megteremtésére, és a háború mihamarabbi befejezésére. Mi a magunk részéről minden erőnkkel azon leszünk, hogy az itt, Kárpátalján a több évszázados békés egymás mellett élést és tiszteletet egyetlen incidens se bonthassa meg! Ugyanígy elvárjuk a tiszteletet a magyar közösség és kulturális értékei, hagyományai, történelme iránt is!

Beregszász, 2022. október 29.

2022 októbere folyamán. Képzőművészeti kiállítások, író-olvasó találkozók, folyóirat- és könyvbemutatók, koncertek a magyarlakta településeken.

Dupka György jegyzete: A minap Munkács felől jövet legalább háromszor igazoltattak az egyenruhás katonák, rendőrök. A bemutatott okmányok alapján meggyőződtek, hogy nem vagyok katonaköteles, tovább engedtek. Legutóbb a felújításra váró, rozsdás tiszaujlaki hídon átgurulva lassítottam le a járőrök előtt, de látván öregkort jelző, megöszült fejemet, intettek, hogy tovább mehetek szülőfalum, Tiszabökény irányába. Déli harangszó fogadott, hangját eltompította a váratlanul felbúgó légvédelmi sziréna hangja. Félig elnéptelenedett a falu, hiányoznak a katonaköteles férfiak, ismerősök, barátok. Az asszonyok, gyerekek vagy az idősek járnak a boltba vásárolni vagy ügyeket intézni. Számosan panaszkodtak, miszerint a behívókat az

ellenőrzőpontokon, az utcán és a boltokban is osztogatják a férfiaknak. Az itthon maradtak közül többen ki sem teszik a lábukat a családi házból, a feszültséget feloldó békére várnak, miközben a ház körüli munkába temetkeznek, földjükön szorgoskodnak. Egyesek rettegnek a katonai behívóktól, míg másokat elért a behívó. Őket a hadkiegészítő központban már előjegyzésbe vették, türelmesen várják a mozgósítást, sorsuk beteljesedését. Lelkileg mindenkit kikészít a frontról Kárpátaljára érkező koporsók egyre növekvő száma. A halál az ukrán, ruszin és magyar fiúk körében nem válogat. Az anyák, özvegyek, menyasszonyok mindenütt egyformán sírnak és gyászolnak. Valamennyien a nyugalmas életért, a békéért Istenhez fohászkodnak.

Forrás:

KMMI, MÉKK, Facebook, <https://kmmi.org.ua/>

<https://karpinfo.net/>; <https://kiszozet.net/a-lap/>; <https://karpatalja.ma/>; <https://karpataljalap.net/>; <https://karp.in.ua/>; <http://www.mukachevo.net/>; <https://goloskarp.in.ua/>; www.zakarpattia.net.ua, www.umdsz.info)

Szerkeszti a szerkesztőbizottság:

Zubánics László (elnök), Dupka György, Szemere Judit (szerkesztő), Fuchs Andrea.

Megjelenik: havonta két alkalommal.

Az elektronikus újság irodalmi, művészeti híreket, információkat tartalmaz.

A levelezési lista nyilvános, ahhoz bárki csatlakozhat.

Archívum: <https://kmmi.org.ua>